

SKÖTSELPLAN FÖR NATURRESERVATET LIAGÄRDE

Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet Liagärde är att bevara och förstärka biologisk mångfald kopplad till värdefulla skogsmiljöer och ädellövträd samt att utnyttja områdets pedagogiska och friluftslivsmässiga kvaliteter. Syftet ska nås genom att:

- med röjningar gynna ädellövträd och vid behov friställa äldre träd.
- låta andelen död ved öka.
- hävda hagmark och betad skog med betesdjur.
- informera om områdets natur- och kulturvärden med en naturstig samt underhålla stigar och rastplats.

Beskrivning

Administrativa data

Objektnamn	Liagärde
Skyddsform	Naturreservat
Län	Västra Götaland
Kommun	Mark
Församling	Hyssna
Areal	Ca 13,8 hektar
Naturgeografisk region	21 b Sydvästra Sveriges kuperade barr- och lövskogs- landskap i södra Västergötlands sprickdalsområde
Fastighet	Liagärde 1:1
Kategori av markägare	Privat
Servitut	
Nyttjanderätter	
Förvaltare	Marks kommun
Markslag och naturtyper (ha):	
Skogsmark	13,5
Ädellövskog	3,2
Gran/blandskog	6,8
Hagmark/betad skog	3,2
Åker	0,3
Prioriterade bevarandevärden: Naturtyper	Brantskog av ädellövräk typ. Blandlövhage av ektyp. Ek-hassellund Barnnatskog
Landskapselement	Grova ädellövträd Död ved Rasbrant, block Lodytor
Arter	ek, alm, lind, glansnäva, fågelfotsmossa, örtlav, hasselsnok

Historisk och nuvarande markanvändning

På häradskartan från slutet av 1800-talet markeras toppen av berget som bevuxen med blandskog. I branterna och kring berget växte lövskog och öster om berget anges markanvändningen som slätteräng med mindre åkerlyckor. Den gamla landsvägen gick genom den öppna betesvallen och utgör idag gräns för naturreservatet. Betesvallen var åker på häradskartan och kallas traditionellt för "Klämmelyckorna".

Idag utgörs området i huvudsak av skogsmark som i vissa delar har röjts till betad skog. En mindre granplantering finns på toppen av berget.

Beskrivning av bevarandevärden

Biologiska värden

Liagärde ligger i södra Västergötlands sprickdalsområde. Topografin medför ett småskaligt landskap där små åker- och betesmarker, lövdungar och bäckdråg skapar variation i skogslandskapet. Liagärdesområdet består av flera värdefulla skogstyper som tillsammans med den småbrutna odlingsmarken och övergången däremellan bildar en bevarandevärd helhet. Området utgör ett av kärnområdena i ett landskap med flera värdefulla lövskogsområden som ofta har en relativt stor förekomst av äldre träd. Stora delar av området är klassat som nyckelbiotop av skogsvårdsstyrelsen. Reservatsområdet hyser en rad nationellt hotade arter samt även flera regionalt intressanta arter. Kryptogamfloran hyser arter som fågelfotsmossa, grov baronmossa, blek kraterlav, almlav, örtlav, lunglav, mussellav, blomskägglav och narrtagging. Kärlfloran har flera regionalt intressanta arter som lundbrässa, desmeknopp, smånunneört, glansnäva och rödkörvel. Bland ryggradsdjur kan nämnas hasselsnok samt rödlistade fågelarter.

Friluftsliv och pedagogiska värden

Liagärde är ett omtyckt utflyktsmål med många besökare. Från utsiktspunkten, "ättestupan", får man en fantastisk vy över Stora Hålsjön med dess omgivande landskap. Den välanvända vandringsleden *Hyssnaleden* går genom området med en väl utmärkt stig. En stig finns också genom den trolska ravinen "Liagårdsklämma" med gammelgranskog. Områdets varierade skogsmiljöer ger utmärkta möjligheter att informera om naturvärdena genom att anlägga en naturstig.

Prioriterade bevarandevärden

Gamla ädellövträd

Förekomsten av gamla ädellövträd, och de sällsynta och hotade arter som är knutna till dessa träd, är sällsynt i dagens skogslandskap. Detta tillsammans med förhållandet att liknande miljöer finns i omgivningarna ger ett särskilt högt bevarandevärde. Brantskogen och hagmarkerna är viktiga lokaler för gamla ädellövträd.

Brantskog med rasbranter och lodytor

Brantskogar har lång trädkontinuitet och har endast utnyttjats extensivt. Kontinuiteten är väsentlig för svårspredda och känsliga arter. Förekomsten av död ved ökar värdet ytterligare. Block och lodytor i brantskogen utgör småmiljöer med särskilda mikroklimat för t ex mossor.

Grandominerad naturskog

Naturskog av barrträd med gamla grova granar med rik tillgång på lågor och torrakor är sällsynta i dagens skogar, särskilt på frisk mark. Granskogen i ravinen har också ett stort upplevelsevärde för besökare.

Hotade eller i övrigt värdefulla arter

Med beskrivna skogsbiotoper och förekomst av gamla träd följer en flora och fauna av hotade arter som i sig utgör ett bevarandevärde för biologisk mångfald. Lundfloran i branterna är regionalt värdefull. Några känsliga arter kräver en viss styrning av friluftslivet.

Källor

Andersson L och Löfgren R, (2000). Sydsvenska lövskogar och andra lövbärande marker. Naturvårdsverket Rapport 5081.

Bengtsson Ola (1997). Förslag till skötsel av Liagärde, Hyssna socken. Marks kommun, opubl.

Hultengren Svante (1991). Skötselprogram för Liagärde. Marks kommun, opubl.

Konceptblad till Häradskartan Älvsborgs län.

Appelqvist T, Bengtsson O och Andersson (1994). Lövskogar i Älvsborgs län. Länsstyrelsen Älvsborgs län Rapport 1994:1.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län (1994). Värdefulla odlingslandskap i Älvsborgs län. Länsstyrelsen i Älvsborgs län Rapport 1994:5.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län (1976). Natur i Älvsborgs län.

Marks kommun (1992). Naturvårdsplan i Marks kommun. Miljö i Mark 1994:3.

Skogsvårdsstyrelsen i Västra Götaland (1998). Nyckelbiotopsinventering (databas).

Indelning i skötselområden

Reservatet delas in i 8 skötselområden vilka markeras på skötselplanskartorna:

- **SF -1**, ädellövrik brantskog med fri utveckling
- **SF -2**, barrnåterskog med fri utveckling
- **ST**, blandskog med gynnande av grova ädellövträd
- **R/ST**, granplantering som med riktad skogsskötsel omförs till blandskog med ädellöv
- **SB**, betad ek-hassellund
- **NB**, betad blandlövhage
- **Å**, åkermarken som sköts som betesvall
- **US**, utsiktsplats med skötsel av trädskiktet

Mål och föreskrifter för skötselområden

Skötselområde SF -1, ädellövrik brantskog

Kvalitetsmål och gynnsam bevarandestatus

- Andelen ädellövträd utgör minst 75 % beräknat på grundyta.
- Antalet ädellövträd med brösthöjdsdiameter över 50 cm är minst 15 per ha.
- Antalet torrträd och lågor med en diameter större än 30 cm är minst 15 per ha.
- Grov baronmossa finns på minst 12 träd.

Skötselmål

- Fri utveckling.

Skötselåtgärder

- Om uppväxande granar eller andra lövträd än ädellövträd innebär störning eller hot mot ädellövträden eller rödlistade arter gallras dessa successivt bort. Fällda träd lämnas i så fall att multna i området.

Skötselområde SF -2. barr-/blandnåterskog med fri utveckling

Kvalitetsmål och gynnsam bevarandestatus

- Antalet lindar och ekar med brösthöjdsdiameter över 50 cm är minst 5 per ha.
- Antalet barrträd med brösthöjdsdiameter över 40 cm är minst 8 per ha.
- Antalet torrträd och lågor med en diameter större än 25 cm är minst 15 per ha.

Skötselmål

- Fri utveckling.

Skötselåtgärder

- Om gamla lindar, ekar och aspar, eller rödlistade arter hotas, gynnas dessa genom försiktig röjning eller gallring.

- Nedfallna träd som blockerar stigen flyttas undan från stigen men får ligga kvar vid sidan om.

Skötselområde ST blandskoq med ädellövsinslag

Kvalitetsmål och gynnsam bevarandestatus

- Andelen ädellövträd med brösthöjdsdiameter över 70 cm är i genomsnitt minst 10 per ha (långsiktigt mål).
- Antalet torrträd och lågor med en diameter större än 30 cm är i genomsnitt minst 15 träd per ha.
- Andelen ädellövträd utgör minst 25% beräknat på grundyta.

Skötselmål

- Gynnande av ädellövträd och grova träd.

Skötselåtgärder

- Friställning av spärrgreniga ädellövträd med en brösthöjdsdiameter på minst 50 cm genom successiv röjning och gallring.
- Föryngring av ädellövträd gynnas vid behov genom röjning i direkt anslutning.
- Ädellövträd samt grövre aspar, sälgar och hasselbuskar gynnas vid konkurrenssituationer genom försiktig röjning eller gallring.

Skötselområde R/ST. granplantering utförd till blandskoq med ädellövsinslag

Kvalitetsmål och gynnsam bevarandestatus

- Andelen ädellövträd utgör minst 25 % beräknat på grundyta.
- Andelen lövträd utgör minst 75 % beräknat på grundyta.

Restaureringsåtgärder

- Inledande röjning av ca 50 % av granarna, med utgångspunkt från befintliga lövträd.
- Naturlig lövträdsföryngring gynnas genom återkommande röjningar och gallringar.
- Luckor skapas genom röjningar av gran.

Skötselområde SB. betad ek-hassellund

Kvalitetsmål och gynnsam bevarandestatus

- Andelen ädellövträd utgör minst 50 % beräknat på grundyta.
- Andelen ädellövträd med brösthöjdsdiameter över 70 cm är i genomsnitt minst 5 per ha (långsiktigt mål).
- Antalet torrträd och lågor med en diameter större än 30 cm är i genomsnitt minst 10 per ha.
- Hassel har en täckningsgrad mellan 25 och 50 %.

Skötselmål

Goda förutsättningar för grova ädellövträd.

Skötselåtgärder

- Extensivt bete med nötkreatur och/eller får.

- Rönning av hassel vid behov.
- Gynnande av ädellövträd och grova träd genom successiv rönning och gallring.
- Friställning av spärrgreniga ädellövträd med en brösthöjdsdiameter på minst 50 cm.

Skötselområde NB, blandlövhage dominerad av ädellövträd

Kvalitetsmål och gynnsam bevarandestatus

- Andelen ädellövträd utgör minst 50 % beräknat på grundyta.
- Antalet ädellövträd med brösthöjdsdiameter över 70 cm är i genomsnitt minst 5 per ha (långsiktigt mål).
- Hassel har en tackningsgrad på 5-10 %.
- Minst 50 % av fältskiktet utgörs av rödvensgräshed med arter som gökärt, blodrot och liten blåklöcka.

Skötselmål

- Minst 75 % av arealen har välutvecklad grässvål utan ansamling av förna eller slyuppslag.
- Trädsiktet har en täckningsgrad på högst 25 %

Skötselåtgärder

- Området betas med nötkreatur och/eller får.
- Ca 40 % av trädsiktet gallras successivt bort för att öka ljusinsläppet till marken. I första hand gallras unga björkar. Äldre träd lämnas.
- Tätt ungskog röjs bort, enstaka lövträd (företredesvis ädellöv) lämnas.
- Vid behov röjs ung hassel, sly och granföryngring.

Skötselområde Å, åkermark

Kvalitetsmål och gynnsam bevarandestatus

- Åkerstrukturen och den gamla landsvägen framträder tydligt i landskapet.
- Åkern har en artrik hävdgynnad flora.

Skötselmål

- Grässvålen är väl utvecklad och området är utan slyuppslag samt högvuxna örter och gräs.
- Handelsgödsel eller kemiska bekämpningsmedel får ej användas.

Skötselåtgärder

- Betesdrift.

Skötselområde US. utsiktsplats

Skötselmål

- Utsikts- och rastplats med ett glest trädsikt av lövträd och fri sikt ut mot Stora Hålsjön.

Skötselåtgärder

- Gallring eller rönning vid behov för att upprätthålla utsikten.

Restaureringsplan

Granplanteringen restaureras till blandskog med ädellövinslag.

Friluftsliv och turism

Målsätt ing

Området ska vara tillgängligt för friluftsliv, utflykter etc samtidigt som besökarna informeras om områdets naturvärden. Besökare kanaliseras till stigar och rastplatsen.

Föreskrifter

Plockning av växter kan påverka förekomsten av hotade växtarter framför allt i lövskogen nedanför bergsbranterna. Besökare utanför lederna kan störa hotade djurarter.

Information

Vägvissningsskylt sätts upp vid vägkrysset i Hyssna. Informationsskyltar sätts upp vid parkeringsplatsen och utsiktsplatsen. Dessa ska informera om områdets naturvärden, kulturhistoria och föreskrifter för allmänheten. Informationsskyltar med föreskrifter för allmänheten sätts upp vid "ättestupan", gränsen mot åkern i sydost samt vid vändplanen i sydväst. En naturstig med informationsskyltar om olika naturvärden sätts upp utmed befintliga stigar.

Anläggningar

Rast- och utsiktsplatsens bord och bänkar underhålls.

Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

De skötselåtgärder som skall utföras är gränsutmärkning (prioriterat p), informationsskyltning (p), friställande av grova lövträd (p), gynnande av ädellövträd, hävd av hagmark (p), hävd av åkermark, restaurering av granplantering, uppställning av bord och bänkar.

Dokumentation och uppföljning

Naturvårdsförvaltaren ansvarar för dokumentation och uppföljning.

Dokumentation av skötselmål och skötselåtgärder

Utförda skötselåtgärder ska årligen dokumenteras enligt följande:

- Gallringar och röjningar - område, tid och mängder.
- Bete - betesperiod och antal djur.

Uppföljning av kvalitetsmål

- Fältskikt i hagmarken följs upp vart 5:e år med provytor.
- Antalet torrträd och lågor mäts vart 5:e år.
- Andel ädellövträd och antal grova träd mäts vart 10:e år.